

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, December' 29-dikén 1818.

Oláh Ország.

Konstantinápolyból érkezett legújabb levelekben olvassuk, hogy a Török Császár a Bukarestből véletlenül eltávozott Hospodár Hertzeg *Karadscha Jankó* helyébe, Hertzeg *Suzzo Sándort* nevezte Hospodárrá (Vajdává). — *Helvetziai* levelek erősítik, hogy a *H. Karadscha* Genera városába megérkezett légyen. Az ő Konstantinápolyban lévő fia bántódás nélkül tartózkodik ott még ma is. A Császárnak tulajdon keze írása által bizonyossá tételt, hogy semmi bántódás nem fogja érni.

Ezen *H. Karadscha Jankónak* elszökését így beszélik elő a Petersburgi Újságlevelek. —

„*Karadscha* még Septemb. 29-dikén (Okt. 11-dikén) délelőtt Eukarestben volt, 's a *Culesco Ban* holt testét, a ki nagy pompával temettetett-el, a temető helyre kihísérté, 's onnét kastélyába vissza térvén 's ebédelvén, azután hintóba ült, 's mintha csak sétálni menne *Bails* nevű külső város felé hajtattott, a hol a feleségével, fjával, leányával, vejével Argiropulo Bánnal, 's Postelnik *Wickukival*, kik őtet ott készen várták, találkozáni, velük úti szekerekbe ült, 's az Erdély felé menő úton, *Brassó* felé útnak indult. Valami 500 *Arnaut* ak kísérték, de ezeknek oltalmába se' helyeztethetvén egész bizodalját, hogy semmi üldöztetéstől ne félhessen, a' vizeken és mocsarakon lévő hidakat, melyeket a' háta mege hagyott, mind elrontatta.

Ily módon utinden megállapodás és akadályoztatás nélkül eljutott az Austriai Monárkhia' határára. Azon Fő Nemeseknek (Bojárok) kiket ő a' maga Helytartóivá nevezett, úgymint *Ban Brankovannak*, *Barbo Wakarcskó Worniknak*, *Logofet Samurketschnek*, és *Wissiar Gikának*, más nap virradólag egy pakétot adatott által, melyben őket a' maga onnét lett elutozása felől tudósítván, meghívta, hogy az ő távoliete alatt a' tartomány fő kormányozását vegyék által 's folytassák. Az alatt hogy ezek törtétek, reitendő félelmeskedésben 's nyughatatlankodásban volt a' Bukaresti nép, attól tartván, hogy mint más időkben az előbbeni Hospodaroknak eltávozásakor történt, most is hasonló támadás és pusztítás fogná a' *Karadscha* eltávozását is követni, mellyet más alkalmatosságokkal a' heverő Aranta-katonák elkövetni szoktak volt, 's a' többi: de most nem így történt a' dolog. Az éjtzaka tsendességben telvén-el más nap' reggel *Wandoneknek* tudokra adatott, hogy nem hagyott a' nép minden Kormányozó nélkül, és hogy a' feljebb megnevezett fő Nemesek az ideigóráig való igazgatást által vették, kik is a' következett napon gyűlést tartván, 's a' tanácsba a' több fő Nemeseket is összehivatván, meghatározták, hogy ily környülállások hozott mitsoda eszközöket kellessék elő venni-ek. Mindenek nagyon várták, hogy mi fog a' Hertzeg' *Karadscha* Konstantinápolyban lévő fjával történni. — (Már

feljebb megemlítettük, hogy még eddig semmi baja se' lett).

Frantzia Ország.

A' Király a' két Kamarák' gyűlésének kinyitódása előtt, már még Dec. 5-dikén, Kerülő irabotsátott vala a' Párisi papi fő Káptalan Vikáriusaihoz, meghíván őket: hogy ahoz, ki a' Királyok' munkáit kormányozza, 's a' ki ezeknek jó munkájikat alattvalójik szeretete 's boldogsága által jutalmaztatja-meg, fohászkodásaikkal járuljanak, kérvén, hogy a' nép' képviselő gyűlését bñltességgel 's mérséklettséggel áldja-meg; e' mellett, hogy ugyan ezen czélra nézve a' nép közt közönséges imátságot hirdessenek, 's a' képviselők' első ülését megelőző napon szent Műsét tartsanak, mellyen a' Király is a' maga egész Familiákkal 's a' nemzet' Pairjeivel 's Kòvetjeivel egyetemben meg fogna jelenni (mint ezen ájtatos pompát már más ízben, a' gyűlés kinyitátása' pompájának leírásával egygyütt elő aduk). A' beszéd, mellyel a' Király ezen gyűlés' üléseit kinyitotta, e' volt: —

„Uraim! Az utolsó ülések' kezdetén, a' hazánkat még nyomó szenvedésekből jövő kedvetlenség mellett is abból örönnöt merithettem, hogy nyomorúságaink' végét, mint közellévőt úgy adhattam elő. Egy nagy szívű maga megszorítás, — mellynél (nemes büszkeséggel mondhatom) — egy nemzet sem adott soha szebb példát — engem azon állapotba helyeztetett, hogy ezen reménységet tökéletességre vihessem. Ez már bé is tölt. Minden erősségeink az én seregeimtől ragynak elfoglalva; 's egy a' fiaim közül, ki oda sietett, hogy a' megszabadult tartományok' örömenek első kiömléséből részt vehessen, tulajdon kezével, a' nép örvendező felkiáltása közt, ütötte fel a' Frantzia zászlót a' Thionville falaira:

ma az egész Frantzia földön tsak ez a' zászló lebeg.

„Azon nap, mellyen gyermekeim, kik ilyen erős lélekkel hordozták egy több mint három esztendeig tartó elfoglalás' terhét, attól megszabadultak, egy, életem legszebb napjai között, 's az én Frantzia szívem, nem kevesebb örömet érzett szenvedéseik' elvégződésén, mint a' haza megszabadulásán. Azon tartományok, mellyek a' mái napig gondolatimat fájdalmoson foglalatoskodtatták, megérdemlik hogy a' nemzet is gondosan emlékezzen felőlök, a' melly velem együtt, ezeknek nagy lelkű magok feláldozását bámulta.

„Szíveitek' és gondolataitok' nemes egyezése, mellyet megbizonyítottatok, midőn tölletek kérem azon eszközöket, mellyekkel kötelezéstetéseinknek eleget tehesünk, a' Francziák haza szeretete, 's a' nemzetnek a' Királyba vetett bizodalma' kitettző bizonyosága volt — 's Europa Frantzia Országnak örömmel adta vissza az ötet illettő rangot.

„Az a' nyilatkoztafas, melly a' Világ előtt felfedezi az öt Hatalmasságok' egysülését megfundáló principiumokat, eléggé bizonyítja az Uralkodók közt fennálló barátságot. Ezen boldogító. az igazság lelkétől vezéreltetett, 's a' Vallás és erkölts által erősebbé tétetett egységnek czélja. az Alkuk' fenntartása 's a' fennálló jusokért való kezeség vállalás által, a' háború inségét eltávoztatni: egy hosszas békességre tarthatunk ez által számot, mellyet ez a' Szövetség Európának igér.

„Hallgatva vártam el ezen boldog időpontot, hogy azon nemzeti inneppel foglalatoskodhassam, midőn a' Vallás a' nép és Király közt fennálló kötelet megszenteli. Midőn a' Királyi felkenést ti köztetek elfogadom, az Istent, ki által a' Királyok uralkodnak, bizonyoságu

ga előtt szemlélté állani egy felől a' Fr. sokaságot minden indulatjaival és eszelősködéseivel egyetemben más felől pedig az Europai idegen seregeket a' magok előrevigyázatlan és tehetetlen (hét-ségbeesett) fenyegetődzéseikkel. Hogy tehát a' Frantzia sokaságot az idegen seregek ellen fel lehessen lázasztani, meg kellett nekik a' rettentő bünhődésre és erőszakoskodásra való szabadságot ígérni; e' vala a' *Patentés Systemája* (le terreur), melly a' thronusról a' sokaságra szállott hatalom' erköltsi megalatsongyittatásának legutólsó határja vala. Ez a' gráditsról gráditsra lépő rettenetesség a' természetnek megváltozhatatlan rendjében fundáltatott. Már most lácsuk az egy, 1,200,000 emberekből álló katonai Respublika' fejtelenségének következéseit is. Egy Katona elő- áll, 's kezét a' kardjára tévén, ehképpen szoll foggyveres társaihoz: *En vagyok az Ur és a' Mester! Így tettek Mérius és Sylla, így Julius Caesar és Oktavianus, 's az újabb időkben Cromwell, 's így fogna ismét tenni, a' mi szabadság*

eránt viseltető szeretetünk 's Depotismus-gyűlölésünk mellett is, kit a' ditsősségszomjúzás hasonló útra vezérle, ha a' mi Monarkhiai Frantziaországunk egy áltortzás Respublikává lehetne. Az efféle veszedelmeket el fogják tőlünk úzni, a' mi Királyunk hőltessége és álhatatossága. A' zabolátlanság ugyan még zugalólni fog: de erőt veszen rajta a' szabadság, minthogy ennek a' thronus, a' thronusnak pedig ez a' fundamentuma.

B ó t s.

Császár és Király ő Felsége kegyelmesen méltóztatott T. Sztankovits Mátyás Urat, a' Felséges Udv. Magyar Cancellariánál Registratura és Archivum Direktorat, az ő 25 esztendőktől fogva megkülömböztetett hűséggel, szorgalmatossággal, és pontossággal folytatott hasznos szolgálatai által szerzett érdemeit tekintetbe révén 's megjutalmaztatni kívánván, törvényes házossági maradékai-val egyetemben, minden taksa nélkül, Magyar Nemesi rangra emelni.

Száz forint huszas pénzért adtak Váltó czédulában: —
 December' 28 - dikén 249 $\frac{1}{2}$ —

A' gabona' Posonyi mérőjének középara némely piatzokon: —

	Buza	Elegyes	Ro's	Arpa	Zab	Rukoritza.
Egerben Dec. 14-én	3—3 $\frac{3}{4}$ fl.	2 fl. 30 kr.	2 fl.	1 fl. 30 kr.	1 fl. 12 kr.	2 fl.
Pesten 14-dikén	4 $\frac{2}{3}$ —5 fl.	2 fl. 56 kr.	2 fl. 16 kr.	2 fl. 8 kr.	1 fl. 52 kr.	2 fl. 20 kr.
Debreczenben 14.	2 — 2 $\frac{1}{2}$ fl.	1 fl. 50 kr.	1 fl. 7 kr.	1 fl.	51 kr.	54 kr.
Essegén 15-dikén	2—2 $\frac{1}{2}$ fl.	1 fl. 45 kr.	— —	1 fl. 30 kr.	1 fl. 5 kr.	1 fl. 30 kr.
Földváron 12-dikén	— —	— —	1 fl. 30 kr.	— —	1 fl. 15 kr.	1 fl. 37 kr.
Komaromban 15-én	— —	3 fl. 30 kr.	— —	2 fl. 6 kr.	— —	— —
Győrben 12dikén	4—5 fl.	3 fl.	2 fl. 30 kr.	2 fl.	1 fl. 42 kr.	2 fl. 45 kr.
Szegeden 12-dikén	3 fl. 15 kr.	2 fl. 15 kr.	— —	1 fl.	1 fl.	1 fl. 30 kr.
Veszprémben 14.	4—5 fl.	2 fl. 30 kr.	2 fl. 13 kr.	2 fl.	1 fl. 30' kr.	3 fl.

(Vége az 1818.dik Esztendőnek).

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Zágrábi Nemes Káptalanban Nov. 15-dikén Fő Tisztelendő, 's nagy tudományú Steindl Xavér Ferentz Prépost Kanonok, Apostoli Proto-Notarius, Philos. Doctor 's Theolog. Baccalaureus, egykor a' Nagy Váradi Királyi Akademiában a' Mathesis' rendes 's nyilván való Tanítója, a' Philosophiai Kar' Seniora, munkás életének 73-dik esztendejében történt halála által, érdemekkel telyes pályáját, számos Tisztelőinek 's Barátainak mély bánatjára elvégezte. E' tulus Férfit Horváth Országban Körös Vármegyében ugyan azon nevű városban 1746-ban Nov. 11-dikén született, 's egész életét a' tudományoknak szentelte. — Legelőbb is Zágrábban a' Grammaticát, azután Budán és Nagy Váradon a' Mathesist 56 esztendeig olly ditércetesen tanította, hogy mind a' köz megelégedést, mind a' tanítványok háládatos emlékezetét, sőt még azt is megérdemelte, hogy Maximilian Fő Herceg az utolsó Francia háború alkalmatosságával Nagy Váradon lévén a' Mathesist illető tárgyakat tőle gyönyörködve hallgatná. Illyen fontos szolgálatai által nyerte fényes méltóságait, 's a' tudományok körül forogván egészségének majd nem végző elgyengüléséig megmutatta, hogy azokat méltán viseli. Minekutánna öszveséggel 41 esztendeig tanított volna, Zágrába ment Övéinek kebeleibe pihenni, a' Nagy Váradi Muzsákhoz viseltető szeretetének emlékezetéül Mathematikai eszközeinek gyűjteményét, 's fontos munkáit oda ajándékozván. Öt esztendőig élt még itten, 's nyájas megemlékezéssel várta jó harczolóként az oszlató órát, melly az örök nyugalomba vezérelte. — A' temetést, 's egyéb halotti pompát Fő Tiszt. Gróf Sermage Apátur, Kanonok,

's Fő Director úr ö Nagysága, a' Ditsőültnek hajdan tanítványa, fényes egyházi készülettel 's érzékeny szívvél vitte vegbe.

A' Tiszt. Benedictinusok' Szerzetes Rende az idén 1 Fő Apáturt, 2 Apáturt, 38 Áldozópapot, 13 Tanító Nevendéklapokat, 63 Philos. 's Theológiát tanulókat, és Novitiusokat, öszveséggel 172 Tagot számtál. Ezek közül 5 Theolog. Doctor; 6 Philos. Doctor, 115 Ecselád.

A' Magyar Országai Fő Törvényszék ismét ket érdemes tagját vesztette el. Dec. 15-ikén Pesten egyszerre való gutaütésben meghalt Méltóságos Prilezky Károly Ur, Sz. István Rendének Keresztes Vitéze, Udvari Tanácsos, és a' Septemviralis Táblának Assessora. Ötet tisztelte Ns. Trencsin Vármegye, mint sok esztendőig volt érdemes Vice Ispányát: a' Kaza pedig, mint több Ország Gyűléseken büzzön munkálkodó Követét. Ö Császári Kir. Felsége megkülömböztetéselkel, 's felmagasztalásokkal jutalmazta érdemeit, 's az ügyes Felek háládatossal hirdetik igazság szeretetét. Már régebben változó vala egészsége; de még illy hirtelen való elválását nem lehetett gyanítani illy derék Férfitnek, ki hosszabb életre olly méltóvá tette magát. Csak 65 esztendőt élt. Diszes eltemtetését az egész Curiának, a' számos Nemességnek, és a' Törvényt gyakorló Ifjuságnak jelenléte öregbítette. A' Sz. Ferencz Szerzetének temploma Kriptájába tegnap temtetett; ma pedig ugyan azon templomban Méltóságos B. Perényi Károly Tiberiadi Püspök tartotta érette a' Halotti Misét.

E' hónap 19-dikén pedig Mélt. Petróvics József Ö Tsaszari Király Felségének Udvari Tanácsosa, a' Fels. Septemviralis Táblának Birája, a' Magyar Királyi

gom hívní — a' Chlodowig a' Nagy Károly, a' Szent Lajos Istenét. Az oltár előtt újítom-meg az esküvést, hogy erősebbé teszem azon rendelkezést, mellyek a' Constitutzió által fundálódtak meg, 's a' melly azolta előttem is kedvesebbé lett, miolta a' Francziák, egyesültt érzsessel nyilván és szabadon ahoz kaptak magokat.

„Gondom lesz' reá, hogy az előtöb-
be terjesztendő törvények körül azon Constitutzió mívoltára mindenkor tekintet legyen, hogy a' Francziák közönséges jussai mind inkább hátorságba helyheztesdjenek, 's a' Monárkhia azon erőbe maraphasson, mellyre szüksége van, hogy a' nép szabadságát megőrizhesse.

„A' midőn, ti Uraim, kívánságaimat és igyekezeteimet előmozdítjátok, ne felejtsetek-el egyszersmind, hogy ezen Constitutzió valamint a' Depotismustól Frantziaországot megszabadította, a' revoluzióknak is határt vetett. Számot tartok a' ti együtt munkálódástokra, azon veszedelmes principiumok megzabolázására, mellyek a' szabadság lárvája alatt, a' társasági rendet fenyegetik, az Anáshia által határtalan hatalomra vezetnek, 's mellyeknek fájdalmas győzedelmé a' Világnak olly sok vérbe és könnyekbe került.

„Ministereim előtekbe fogják terjeszteni a' költségek' laistromát, mellyet a' Státus' szüksége kíván. Azon történeteknek művei, mellyeknek következéseit még most is hordoznunk kell, nem engedték-meg nekem, hogy ti néktek a' népemen fekvő terhek könnyebbitését előtekbe terjeszszem, reméltem azonban, hogy szívemnek ezen kedves kívánságát tökéletességre vivő időpont ninte meszsze. Adósságaink' nevedezésének már is vég-hajtás van téve. Bizonyosok lettünk, hogy ezek sebes előmenetellel fognak kisebbedni. Ezen Lizonyosság 's Frantzia

országának kötelezetései betöltésében meg bizonyított törvényes volta, a' Státus hitelenségét állandó fundamentomra állítják.

„A' Frantzia ifjuság hazájához és Királyához való szeretetének nemes példáját adta. A' Rekrutázás törvényjét engedelmességgel és sok helyt örömmel hajtották végre. A' míg az ifju katonák a' seregben szolgálnak, megszabadított testvéreik familiájok kebelében maradnak, 's a' Veteranusok kik szolgálatjokat bevégezték, hazájokba vissza térnek. Mindenek eleven példája, hogy melly egyes hűséggel hajtódnak végre a' törvények.

„Az élelemre megkívántató eszközök szükségének nyomorusága után, mellynek emlékezete szívemnek most is kedvetlen, a' Gondviselés ezen esztendőben jótéteményeivel gazdagon megajándékozott, 's mezeinket bőv aralással áldottam meg. Ezen áldás arra fog szolgálni, hogy a' kereskedést elevenebbé tegye, mellynek hájji minden tengereken eveznek 's Frantziaországnak vitorláját a' legtávolabb lévő Nemzeteknek is megmutatják. A' haza' függetlenségéhez a' közönséges szabadsághoz járul a' magános ember szabadsába is, mellyet Frantziaország illy tökéletesen még soha sebert Adjunk ezért hálát ezen sok jótétemények szerzőjének, 's igyekezzünk azokat tartossá tenni. Azok fognak lenni ezek, ha a' Frantziák minden kedvetlen emlékezetet felre téve, minden bosszúálló érzést megfojtva mélyen szívekbe nyomják, hogy a' szabadság elválhatatlan a' jó rendtől, melly a' Thronuson mint egyetlen egy Palládiumán, nyugszik. Kötelelességem szerént oltalmazni fogom ezeket a' közönséges ellenségtől, 's bennetek Uraim ollyan gyámokra találok, mellyhez soha sem tartottam híjába számot.“ —

A' *Puplicista* nevű újságlévelek,

's utánok még a *Monitör* is, ily vigasztaló szavakkal kívánnyák enyhíteni a' harminz esztendőig tartott viszontagságok miatt szomorgó Frantzia nép' szívének keserveit. —

„A' Kamarák' gyűlésének kinyitódását azzal a' nyughatatlankodással vártuk, melyet annak szükséges volta okozott, hogy állapotunkat meghatározott talpköven állani szemlélhessünk. Ezen állapotra már eljutottunk. Ó időkben ha veszedelem fenyegette az országot, a' thronusra, a' Király' megszenteltetett személyére vetette szeméit az ország: 's vigasztalást és bátorságot kapott a' Felségtől. Ismét eljutánk ezen időre; 1816. ban a' Király vigasztalt inségeink között; 1817-ben megígérte vidékeinknek az idegen seregektől leendő megmenekedéseket; ma Királyi szavát adá (a' fellhozott beszédben) hogy megoltalmaz, bennünket egy felől a' *Zabolátlanságtól*, más felől a' *Despotismustól*, a' melly állapotnak tsalkattalan betse a' mi polgári szabadságunknak bizonyos kezessege lesz. Így egyszerre eltűnnek a' háládatos Frantziaország szeméji elől azon állapotot való rettegések, melynek visszatérésétől féltelmeskedett. *Lehetetlenség az, hogy harminz terhes esztendőig tartott revoluzióból vett tapasztalások Frantziaországra nézve elveszzenek.* Mik okozták inségeinket ezen hosszú idő alatt? Ki-mutatják ezt a' revoluziónak különbözőmb időpontjai, melly az öt megelőzött 500 esztendőnek gyermeke vala, és a' melly boldog állapotra is jutott volna, ha azon jusformálások 's haszonkivánások, mellyekhez a' nagy grádsra emelkedett kipallérozottság számot tartott, valamelly *legitimus* kifejtődést kaptak volna. A' mi szerentsétségeinket főképpen az okozta, hogy az egyelleneg törvényes 's igazságos eszlőzt, mellyet hasznunkra fordíthatunk volna, minden hajlandóságok' és

tapasztalatlanságok' játékaúl kitéttük. Revoluziónnak kezdetétől fogva végéig ilyen grádsfagon léptettük által: A' Rendek közönséges gyűlése (*Etats Generaux*) megnyitattván, e' meg menthette volna Frantziaországot, ha az Országlószek, önnön maga, önnön jusai, 's önnön ereje eránt nem kétségeskedett volna. Ez, a' thronusról való lemondás vala; 's ez elfogadtatván, a' Constituens Gyűlés (*assemblee constituante*) léve Országlóvá. Ez egy érett megfontolásra méltó néző játék. Ó időkben a' Respublikák, mikor nép zendülés esett, ideigöráig tartó de határ nélkül való hatalommal bíró *Diktátorságban* keresték megtartatásokat: itt pedig a' Királyság' örökhetartó Diktátorsága vala az, melly a' maga hatalmát ő maga törte össze, 's így szóllott a' népekhez: *Ezen-túl nints veám bízva, hogy benneteket megtartsalak!* Így ment által a' Királyi erő, de nem a' hatalom, a' Constituens Gyűlésre. *Ez a' Gyűlés szükségesképpen gyengébb lévén, se' magát se' a' népet nem kormányozhatta, 's oly gyenge volt, hogy tsak annyi hatalmat sem hagyhatott örökségül az utána következő Gyűlésnek, a' mennyivel maga bírt.* Ily állapotban vette-által a' Törvényhozó Gyűlés (*assemblee legislative*) az Országlás' gyeplejét. Már ez, a' Királyi hatalomnak tsak az árnyékával bírt. Ennek már tsak arra volt ereje, hogy azt egészen semmivé tegye, mint azzá is tette, hogy az elenyészvén előtte. Már e' még az előbbeni Gyűlésnél is gyengébb lévén, 's magamagának kormányozására se' lévén elégséges, a' sokaságot hivatmeg, hogy kormányozza magát, avvagy, melly tsak egygyet tesz', hogy ásson örvényt a' maga' eltemetésére. Elképpen szármozott a' *Convent* (la Convention) és lett Uralkodóvá, de nem azért, hogy építsen, hanem hogy rontson. Ez, ma-

Universitásnak Vice-Praesese hosszas betegsége után a' Haldoklók' Szentségében keresztényi buzgósággal részesülvén életének 66-dik esztendejében e' világból kimúlt. Valamint éltében jeles tudománya és nagy szorgalmatossággal folytatott hivatalai neki köz tiszteletet szerzettok; úgy halála is a' Tudósokban és Közhivatalbéliekben érzékeny szomorúságot gerjesztett. A' Törvények' utján kezdette szolgálatját a' Nemes Zágrábi Káptalannál Fiscalisságra lépven; onnan a' Budai Univerisításhoz Törvénybeli Professornak jött, 's hivatalját: „Introductio in Jus Publicum Hungariae“ koadott munkájával diszesítette. Innen Zágrábba Pro-Directorságra emeltetett; a' melly hivatalban Felséges II-dik Jó'sef parantsolatjából Bétsben a' Magyar Jus Publicumot bővebben kidolgozta, 's ezen írásban maradott érdemes munkájáért a' Horváth Országi Banalis Táblánál Assessorrá tétetett; a' honnan a' Fels. Septemvirális Táblához Assessornak és Birónak rendeltetvén egyszer 's mind a' M. Univerisitásnak Vice-Praesesevé lett. Melly hivatalokat példás buzgósággal folytatván megérdemlette, hogy emlékezete tiszteletben maradjon.

E r d é l y.

A' 2-dik Székely Regiment' nevelő intézetének felállítására Nagy Méltóságú Erdélyi Püspök Rudnay Sándor ő Exeja 1000 Rfor, a' Nemes-Károlyfejérvári Káptalan 143 Rfor, a' Fejérvári Décánság 103 Rfor, a' Szebeni Décánság 55 Rfor, a' Kolosi Décánság 8 Rfor, a' Debreczeni Prépost 1000 Rfor. A' Kolosvári Plébánus egy Napoleon-Aranyat, a' Püspöki Cancellaria 3 Aranyat adtak.

Pestről, Dec. 21. 1818.

Kivévén némely, nyomtatási hibák-

nál többnek tartható eseteket, mellyeknek meghatározása nem tsak egykét Nemzetfítől függ, örömmel azt mondhatni, hogy a' Magyar-Kurir' előkapaszkodása, az előbbi időbeli nevedéséhez szabva, most, valóban óriási lépésekkel mutatja ki, valamint a' dolgok' elő-adásiban, úgy, az elragattatásig szeretett nyelvünk' előmozdításában is, igazi pallérozódását, tökéltetesedését; melyről más-szor, megkedvellendő példák által is könnyű lessz bizonyoságot tennünk.

Tegyük ezen előmenetelünk' egyik részének ezután, holmi közönségesen hasznos, hol gazdasági, hol más akarmiféle tudományoknak 's találmányoknak, vagy tsak titokban heverő némely betses munkamódoknak, a' Magyar-Kurir által lehető köz-hírrétételét. Mert, ne gondolja, annyival inkább ne hidje valaki, mintha azt, a' mit ő tud, mindenek egyformán úgy tudnák. Következőleg, az afféle, többnyire holmi zugokban heverő apró mesterségeket köz-hírré-adó Hazafi, mindenkor meg fogja érdemleni, legalább azt, hogy az ő szíves tudósítását a' háládatos, sok, szemet-szűrő tekintetben árva Nemzet, jó neven veszi. A' nélkül sem lehet nekünk elméret-ható fellengősebb igasságokba avatkozunk. — Tegyük-fel most, például és extempore, egy gazdasági hasznos eggyügyü módot, és lássuk miből áll az —

Asszuszöllő vagy akarmiféle, sürrü vagy tsak-homájos Bor' megtisztításának természeti módja.

Meg kell vallanom, hogy a' Bortisztításnak ezt a' módját, én is későbbre halasztottam, mint a' Hazafiság parantsolhatta volna. De, azt is meg kell vallanom, hogy én valóban, ama' méltán híres hegyközi és Sopron-környeki boros gazdáknak — holott nem szólnak, mivel' nyelvek nints, — ligúnyolásoltól

sartottam, úgy vélekedvén, hogy ők ezt éppen úgy, vagy még jobban tudják mint én? Legyen úgy, a' mint van: én a' tapasztalt módot, hazafiúi szeretetből adom elő; mert külömben, a' borivásban nagyon gyenge lábon szoktam állani.

A' mód ez: — Végy-elő, a' tisztítandó bor' mennyiségéhez szabva, például, 1, 2-4, 5 akós, szapu-décsa-forma kádat. Fürd-meg ezt, a' tsinnya vagy feneke felett éppen, és üss a' libba (jukba) egy közönséges bor-tsapot. — Végy-elő, ismét például mondom, fél vagy egy akónnyi, több vagy kevesebb asszuszöllőbor-seprőt, vagy más akarmillyet, tsak egészes legyen, a' tisztítandó bor' minémiségéhez választva. Jobbiéle seprőt venni alábbvaló bor' tisztításához, kétséglóvül nem hiba.

Tarts készen minden esetre, ha sok borral van dolgod, egy akkora lepedő-forma, újj, durva (házi) vásznat, hogy az, két-rét-hajtva, a' kádat ne tsak betárlithesse, hanem ebbe, felső harmadrésze' méjjségéig le is ereszhedhesen, 's e' mellett még, nem tsak a' szegleteit, hanem az egész körülete, egy arasznyi-formán, a' kád' külső kerületére is lecsüngjenek. A' kétfős ponyvának, ezt a' külső foszláng-kerületét, tsipesd oda erősen, egy magános rábízható abrantsal, felülről lefelé; mely a' lepedő' rántzainál-fogva, könnyen megszorúl. Egy körül burkolt 's oda tekergetett kötéllel isöröt-érsz.

Az így felvő vászonba, önts belé annyi híg vagy sűrű borseprőt, hogy ez abban, minékutánna a' levét, egyszeri, vagy talán kétszeri újra feltöltés után is leszivárogtatta, a' homok-sűrűségű, vagy öreg iszap-forma seprő, a' vásznat tsaknem lélekzetlenül (hermetice) betapasztotta, 's tömötten, egy tenyérnyi 's néha arasznyi vastagságúvá is lett, valamint a' szapu-sajtárban a' pároló hamu.

— Inkább tsak munka' kezdetén esik a' meg, hogy az elősször, vagy talán második feltöltés után is lefojó bor nem egészen állatszó. — A' már megfeneklett seprőre, töltögesd osztán a' zavaros vagy homályos bort, nem zuhanva azért, hogy a' megfekült seprő (szivárogtató=filtrum) fel ne bomoljon. Ezt így folytatván, tsapolgasd-li a' tsupa tszta bort a' kádból, 's töltögesd nyomon kötsüökre vagy hordókra, szándékod szerént. — A' tokaji asszuszöllőbornak tsak akkor kell ez a' mesterkedés, mikor annak, seprején való természeti megtisztulását, nem akarjuk elvárni.

Tisztító hasznavétele után, a' szivárogtató-szolgálatott tett seprőnek, ha tokaji vagy más jóféle volt az, ismét hasznát lehet venni, alábbvaló bort jobbitani: ha pedig közönséges seprő volt; az égettbor-főzőbe kerül.

Hova kell ennél természetibb bortisztító mód? nem lehet itt mondani — puntsolás; hanem tsak ismeretes, mely a' természetnek egyenes munkája. — A' ki többet tudna hozzá mondani; mondja utánna: a' Magyar-Kurir' Kiadója mindenkor szívesen, — a' Haza pedig, jó neven veszi.

K. Sz. P. F.

Tudományos Hírdetés.

A' Deák-Magyar-Német Lexiconra való Előfizetés ideje a' jövő Januárius' végéig meghosszszabbított. Addig tehát minden Kir. Gynnasiumok T. T. Directorainál, és Könyvárosoknál is lehet azon Munkának mind a' két Darabjára 12 forintal Váltó tsédulában előre fizetni. A' II-dik Darab a' jövő Mártziusban készül el. — Bétsben Dec. 28-dikán 1818.

Márton József,
a' Lexicon Kiadója.